

Til høring om Klimameldingen

Norges Bygdekvinneforbunds innspill til Meld. St. 13 (2020-2021): Klimaplan for 2021-2030

Norges Bygdekvinneforbund mener det fins mange gode betraktninger og formuleringer i forslaget til klimaplan for 2021-2030, men at det trengs flere konkrete tiltak for å få til en bærekraftig matproduksjon fra jord til bord. Vi mener at både matjorda og forbrukerne trenger å spille en viktigere rolle i planen.

Bærekraftig matproduksjon og forbruk = best mulig bruk av norske ressurser

Gjennom en bærekraftig matproduksjon og forbruk, forvalter og bruker vi ressursene på en så god måte som mulig langs hele verdikjeden, fra maten dyrkes i jorda til den havner på tallerkenen hos forbrukeren. Det handler ikke bare om hva slags mat vi skal spise, men hvor og hvordan denne maten er produsert. Klimameldingen fokuserer mye på det første, og lite på det siste.

I et globalt perspektiv har vi et ansvar for å bruke de ressursene vi har i Norge så godt som mulig. Alle land må ta ansvar for å produsere mat til egen befolkning. Det er ikke klimavennlig å importere store deler av den maten vi kan produsere selv, eller være avhengig av fôr fra andre land når vi kan bruke våre egne beiteressurser. Det er heller ikke ressurseffektivt å føre dyr med mat som kunne gått direkte til mennesker. Vi har et betydelig potensial for å øke matproduksjonen på egne, miljøvennlige og kortreiste ressurser. Eksempler på dette er økt grønnsaksproduksjon, økt bruk av utmarksbeite, og økt produksjon av bygg til mat.

Den beste måten å kutte utslipp fra matproduksjonen på, er ved å utnytte de ressursene vi allerede har produsert på en bedre måte. Matsvinn bidrar til store klimagassutslipp, og vi sløser med ressurser og energi når sunn og helt spiselig mat blir kastet i husholdningen, eller aldri når butikkhyllene på grunn av krav til norsk standard som for eksempel utseende, og som derfor ender opp som avfall eller dyrefôr.

Forbrukerne må med på laget

Det er forbrukerne som til syvende og sist skal spise maten, og derfor må også forbrukerne spille en stor rolle i klimaplanen. Forbrukerne må få informasjon om de miljømessige fordelene ved å velge for eksempel norsk bygg framfor langreist ris og pasta, hvorfor det er bra for miljøet at vi spiser norske grønnsaker i sesong og ellers som frossen vare, og hvordan vi kan nyttiggjøre oss flere deler av slaktet. En spørreundersøkelse gjort på oppdrag fra Norges Bygdekvinneforbund viser at ungdom og unge voksne er svært positive til å bruke flere deler av dyret i matlagingen. Men for kunne ta gode valg, trenger man både *kunnskap* og *mulighet* til å velge bærekraftig. Å fremme de norske kostholdsrådene vi har i dag er en god plan fra regjeringen, og vi er glade for at undervisningsopplegg for barn og unge skal vektlegges. I et slikt opplegg bør kunnskap om hvor maten kommer fra, bruk av lokale råvarer, matkultur og praktisk matkunnskap, være en naturlig del av pensum.

Matjord må inn i klimaplanen

Matproduksjon og matjord bidrar til klimagassutslipp, men matjorda bidra også til et betydelig opptak av CO₂. Som det nevnes i meldingen, kan man utlikne nivået av årlige CO₂-utslipp til atmosfæren ved å satse på gode rutiner i jordbruket som øker karboninnholdet i jorda. Dette vil ikke bare motvirke klimagassutslipp, men vil også gi økte avlinger og bedre klimatilpasning. Med andre ord har vern og satsing på matjord et svært stort potensial, et potensial som understrekes av Norges tilslutning til det globale Fire promille-initiativet.

Klimameldingen har et eget kapittel som omhandler virkemidler for karbonfangst i skog, men virkemidler for satsingen på karbonfangst i jord blir ikke synliggjort. Vi trenger langt flere og sterkere virkemidler i verktøyboksen for å stimulere til karbonlagring i dyrket jord og beite. Når klimameldingen i stor grad synliggjør biologiske utslipp fra jordbruket, men ikke det biologiske opptaket som finner sted i jorda, blir virkeligheten skjævt framstilt.

Finansiering

Norges Bygdekvinnelag mener at tiltak for en bærekraftig matproduksjon og forbruk må få en større rolle i Norges omstillingsplan mot et klimavennlig samfunn. Dette krever en omfattende plan med ambisiøse og tydelige virkemidler innenfor hele verdikjeden for mat fra jord til bord, og inkludere både forbrukere, produksjonsleddet, omsetningsleddene og arealforvaltningen. «Landbrukets klimaplan» og jordbruksavtalen kan ikke finansiere dette alene, men må sees i sammenheng med den øvrige norske innsatsen for klima og miljø.

Norges Bygdekvinnelag mener at klimameldingen må:

- Synliggjøre at bærekraftig mat forutsetter en bedre utnyttelse av norske ressurser langs hele verdikjeden
- Ha forbrukerne i fokus og legge fram tiltak som bedrer deres kunnskap om fordelene ved norske, bærekraftige råvarer og utnyttning av alle ressursene
- Ha som mål at nordmenn i tillegg til å spise mat i tråd med kostholdsrådene fra Helsedirektoratet, også spiser på en måte som er i tråd med best mulig bruk av norske ressurser
- Ha som mål at staten vil gå foran med et godt eksempel ved å kjøpe sunn, bærekraftig mat *produsert i Norge og på norske ressurser.*
- Synliggjøre biologiske opptak fra jordbruket på lik linje med biologiske utslipp
- Legge like stor vekt på CO₂-opptak fra jord som CO₂-opptak fra skog
- Legge fram en tydelig plan med tiltak og friske midler for å stimulere til økt opptak av CO₂ i jord.
- Det nasjonale jordvernet må styrkes, med mål om en nullvisjon for nedbygging av dyrka og dyrkbar mark.
- Stille krav til tydelig merking av hvor maten er produsert slik at forbrukerne kan ta informerte valg
- Legge fram en tiltakspakke for å tilrettelegge for økt bruk av norske beiteressurser

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Jorun Henriksen
Leder, Norges Bygdekvinnelag

Cesilie Aurbakken
Generalsekretær, Norges Bygdekvinnelag